

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน :
ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมของไทย
Asian Economic Community :
Importance and Thai Preparations

ธิดารัตน์ โชคสุชาติ*

บทคัดย่อ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็น 1 ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน และมีเป้าหมาย คือ 1) ตลาดและฐานการผลิตร่วม 2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน 3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค 4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบซึ่งจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเตรียมความพร้อมอย่างดีของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการในภาคเอกชนที่ คงต้องเร่งปรับตัวเพื่อสร้างขีดความสามารถ เช่น การเร่งพัฒนาตราสินค้า การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิต และการพัฒนาในด้านนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ของไทย ส่วนภาครัฐ ก็ควรทำความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเตรียม มาตรการป้องกันเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำสำคัญ : ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียน การเตรียมความพร้อมของไทย

Abstract

ASEAN Economic Community (AEC) is one of the three integral pillars of ASEAN Community. The AEC envisages the following key characteristics: 1) a single market and production base, 2) a highly competitive economic region, 3) a region of equitable economic development, and 4) a region fully integrated into the global economy. The AEC usually results in both negative and positive impacts. Good preparations of stakeholders at the early stage could alleviate negative impact more or less. For private sector, entrepreneurs could choose to prepare for the new environment in many ways.

* อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

For example, brand development, enhance production technology, use innovation ideas to add values to Thai products. For public sector, government should make understanding and publicize AEC for stakeholders, prepare preventive measures to reduce effects of AEC.

Keywords : Asian Economic Community, Asian, Thai Preparations

บทนำ

อาเซียนเป็นตลาดการค้าและการลงทุนที่สำคัญ ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ต่างมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นที่ผ่านมาอาเซียนจึงให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการดำเนินการไปสู่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 9 เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord) เห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปีพ.ศ. 2563 โดยมีองค์ประกอบ 3 เสาหลักซึ่งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นเสาหลักสำคัญลำดับแรก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วให้ลึกและกว้างขึ้น โดยจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กับเป้าหมายอีก 2 เสาหลัก ได้แก่ การเป็นประชาคมแห่งความมั่นคง (ASEAN Security Community:

ASC) และประชาคมทางสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) เพื่อมุ่งหวังให้อาเซียนเป็นประชาคมเดียวกันอย่างสมบูรณ์แบบสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของอาเซียน (ASEAN Vision 2020) ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2550 ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ อาเซียนได้ประกาศปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015) โดยผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมให้แล้วเสร็จเร็วขึ้น เป็นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) จากเดิมที่กำหนดไว้ในปี 2563 (ค.ศ. 2020) (สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ. 15 ตุลาคม 2550 : ออนไลน์ ; กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. พฤษภาคม 2552: ออนไลน์) และเพื่อให้เห็นการดำเนินงานในภาพรวมที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำ AEC Blueprint ซึ่งอ้างอิงมาจากเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) เพื่อกำหนดแผนงานและกรอบระยะเวลาที่

ชัดเจนสำหรับการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมาย AEC อย่างเช่นสหภาพยุโรปที่มีการจัดทำเกณฑ์อ้างอิงในด้านเศรษฐกิจตามช่วงระยะเวลาต่าง ๆ โดยวัตถุประสงค์สำคัญของ AEC Blueprint ก็เพื่อกำหนดทิศทาง/แผนงานในด้านเศรษฐกิจที่จะต้องดำเนินงานให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนบรรลุการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และสร้างพันธะสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน ทั้งนี้ในการดำเนินงานสามารถกำหนดให้มีความยืดหยุ่นในแต่ละเรื่องไว้ล่วงหน้าได้ แต่เมื่อตกลงกันได้แล้วประเทศสมาชิกจะต้องยึดถือและปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ตกลงกันอยู่อย่างเคร่งครัดด้วย และในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ ได้มีการลงนามปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศสมาชิกซึ่งมีแผนการดำเนินงาน (AEC Blueprint) และตารางเวลาดำเนินงานเป็นเอกสารผนวก

ความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในก็เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับอาเซียนเอง และเพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางภายในภูมิภาค คานอำนาจของประเทศอื่น ๆ ภายในภูมิภาคที่มีบทบาทโดดเด่นอย่างเช่น จีน และอินเดีย ดังนั้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นเป้าหมายล่าสุดทางเศรษฐกิจที่ทำให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน โดยจะเปิดเสรีทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานที่มีทักษะ นับว่าเป็นรูปแบบของ

การรวมกลุ่มเศรษฐกิจทางภูมิภาคที่ก้าวหน้ามากที่สุด ในภูมิภาคเอเชีย ด้วยบทบาทสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อเศรษฐกิจการค้าของไทยบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านทราบและเข้าใจถึงความสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากภูมิหลัง เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การค้าของไทยในอาเซียนและผลกระทบรวมถึงข้อเสนอแนะบางประการในการเตรียมความพร้อมของไทย

ภูมิหลังและเป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นับตั้งแต่อาเซียนได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2510 จนปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 10 ประเทศ ได้แก่ 6 ประเทศสมาชิกเดิม คือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และ 4 ประเทศสมาชิกใหม่ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม มีพัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทั้งด้านสินค้า บริการ การลงทุน อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ในระยะแรกของการรวมตัวกันของอาเซียนยังเป็นการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ไม่มีสถานะเป็นองค์กรทางนิตินัยเพราะยังไม่มีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นเพียงการประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองร่วมกันของผู้นำประเทศอาเซียนที่ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยยึดหลักความเท่าเทียมกันและความสมานฉันท์ การไม่แทรกแซงในกิจการภายในของประเทศสมาชิก และการตัดสินใจใดใดจะใช้หลักฉันทามติและไม่ได้มุ่งที่จะพัฒนาให้เป็นประชาคมอาเซียนแบบที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ความร่วมมือด้าน

เศรษฐกิจและการค้ามีประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ ดังนี้ (พลูศรี คูลีเมชิน. 2009 : ออนไลน์ ; ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

1. เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) มีการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2536 โดยมีเป้าหมายหลักในการดำเนินการคือ การขจัดอุปสรรคทางการค้าทางด้านภาษี สินค้านำเข้าและยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างกัน ปัจจุบันอาเซียนได้บรรลุเป้าหมายการลดภาษีภายใต้ AFTA โดยภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.6) ของสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศอยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 2.39 และอาเซียนจะก้าวไปสู่การเป็นเขตการค้าเสรีอย่างสมบูรณ์แบบ คือ ภาษีศุลกากรของทุกรายการสินค้าจะทยอยลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปีพ.ศ. 2553 - 2558 ภาษีจึงไม่ใช่อุปสรรคที่สำคัญทางการค้าอีกต่อไป สิ่งที่อาเซียนจะต้องให้ความสำคัญขณะนี้คือ การจัดทำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

2. เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) อาเซียนเริ่มดำเนินการเขตการลงทุนภายใต้กรอบความตกลง AIA ในปีพ.ศ. 2541 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอาเซียน สร้างบรรยากาศการลงทุนที่เสรี และมีความโปร่งใสมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนทั้งในอาเซียนและดึงดูดการลงทุนจากนอกอาเซียนโดยมีโครงการความร่วมมือด้านการลงทุนและให้การปฏิบัติที่เท่าเทียมกับคนในชาติ

3. การเปิดเสรีการค้าบริการ อาเซียนได้เริ่มเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าบริการ (ASEAN Framework

Agreement on Services: AFAS) ในปีพ.ศ. 2539 เพื่อขจัดอุปสรรคหรือข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกันภายในอาเซียน

4. ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation: AICO) เป็นความร่วมมือที่ส่งเสริมให้บริษัทเอกชนสองบริษัทขึ้นไปในประเทศสมาชิกสองประเทศขึ้นไปลงทุนทำการผลิต โดยตกลงที่จะมีการแลกเปลี่ยนการนำเข้าสินค้าที่ผลิตระหว่างกันในลักษณะของการแบ่งกันผลิต และแต่ละประเทศจะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นศูนย์

อย่างไรก็ตามจากกระแสแนวโน้มการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และการขยายตัวของความตกลงการค้าเสรีทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาคและพหุภาคีส่งผลให้สมาชิกอาเซียนต้องร่วมมือกันมากขึ้น ปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของการค้าและการลงทุนของโลกปัจจุบัน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวตามไปด้วย ยิ่งไปกว่านั้นการมีสภาพภูมิศาสตร์สถานะเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองที่มีความคล้ายคลึงกันจะเอื้อประโยชน์ต่อการรวมกลุ่มกันพัฒนาประเทศทั้งในด้านของทรัพยากร วัตถุดิบ แรงงาน และตลาดทำให้เกิดความแข็งแกร่งในการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ มากขึ้น ดังนั้นในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 9 ผู้นำอาเซียนจึงได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะนำอาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีหนึ่งในสามแผนงานหลักที่สำคัญ

คือ การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างวันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม 2552 ณ อำเภอชะอำและหัวหินที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า บทบาทของไทยในการจัดประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 แตกต่างจากประเทศสมาชิกซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมก่อนหน้านั้นไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เพราะไทยได้รับหน้าที่ประธานอาเซียนต่อจากสิงคโปร์ ภายหลังจากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ อาเซียน ครั้งที่ 41 ที่ สิงคโปร์ในเดือนกรกฎาคม 2551 การดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยอยู่ในช่วงเวลาที่สำคัญเนื่องจาก (1) ญัตติอาเซียนจะมีผลใช้บังคับ (2) มีการจัดทำแผนงานสำหรับการจัดตั้งประชาคมการเมืองความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เพื่อมุ่งไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 และ (3) อยู่ในช่วงเวลาเดียวกับที่คนไทย คือ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน (วาระ 5 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2551 - 31 ธันวาคม 2555) ไทยจึงใช้โอกาสในการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนผลักดันความร่วมมือของอาเซียนและความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจา ภายใต้กรอบอาเซียน+1 อาเซียน+3 และการประชุมสุดยอดเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ให้ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์และแก้ไขปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริงและสามารถคงความสำคัญของอาเซียน

ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ เรื่องใหม่ในอาเซียนที่ไทยผลักดันให้ปรากฏในญัตติอาเซียน ได้แก่ (1) การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (2) การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนสอดส่องและรายงานการปฏิบัติตามความตกลงของรัฐสมาชิก (3) การจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก (4) การระบุให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ละเมิดพันธกรณีตามญัตติอาเซียนอย่างร้ายแรง (5) การเปิดช่องให้ใช้วิธีการอื่นในการตัดสินใจได้หากไม่มีฉันทามติ (6) การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปรึกษาหารือระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วม (7) การเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียนเพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที (8) การเปิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาสังคมมากขึ้น และ (9) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน 2 ครั้งต่อปี จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือในแต่ละ 3 เสาหลัก และการมีคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียนที่กรุงจาการ์ตา เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการประชุมของอาเซียน เป็นต้น การที่ไทยได้แสดงบทบาทสำคัญในการผลักดันประเด็นสำคัญ ๆ เข้าสู่เวทีการประชุมเพื่อหารือและลงนามความตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะนำอาเซียนไปสู่การเป็น AEC ที่ไม่ไกลเกินจริง

อย่างไรก็ตามการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) ในอดีตที่ผ่านมา ซึ่ง AEC เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะที่ยังไม่ได้ก้าวไปถึงขั้นการเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจดังเช่นสหภาพยุโรป (EU) (Denis Hew. 2003 : Online) การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเรื่องของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในขั้นที่ 3 เป็นตลาดร่วม ตามทฤษฎีการบูรณาการทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของนักเศรษฐศาสตร์เบลา บาลาสซา (Bela Balassa) เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายการบูรณาการของยุโรปซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในโลก เบลา บาลาสซา ได้เสนอว่า ขั้นตอนของการบูรณาการทางเศรษฐกิจจะระดับภูมิภาคมี 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ความร่วมมือจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area / Agreement: FTA) หมายถึง การร่วมมือกันของประเทศสมาชิกในภูมิภาคเพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้า ยกเลิกภาษีทางการค้าระหว่างกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิก โดยประเทศสมาชิกยังจัดเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มได้ตามนโยบายของตนเอง

2. สหภาพศุลกากร (Custom Union) หมายถึง ประเทศสมาชิกนอกจากจะยกเลิกภาษีทางการค้าอุปสรรคระหว่างกันแล้วยังใช้ระบบภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน

3. ตลาดร่วม (Common Market) หมายถึง การขยายความร่วมมือด้านการค้าถึงขนาดที่เปิดโอกาสให้ทุน แรงงาน การประกอบการเคลื่อนไหวอย่างเสรีภายในกลุ่ม

4. สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) เป็นการรวมตัวกันตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 + 2 + 3 รวมกับการกำหนดนโยบายสังคม เศรษฐกิจ การเงิน การคลังร่วมกัน

5. สหภาพการเมือง (Political Union) ถือเป็นจุดสุดท้ายของการบูรณาการทางเศรษฐกิจ หมายถึง การใช้นโยบายการเมืองและความมั่นคงอันเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบการขั้นตอนการบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคระหว่างอาเซียนกับยุโรป จะพบว่าการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นข้ามขั้นตอนของการเป็นสหภาพศุลกากร แม้จะเริ่มต้นจากความร่วมมือจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนก่อนแล้วค่อยพัฒนาเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังที่กล่าวไปในภูมิหลังฯ ข้างต้นก็ตาม เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนยังไม่ได้ใช้ระบบภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มในอัตราเดียวกัน ต่างกับกรณีของการบูรณาการทางเศรษฐกิจจะระดับภูมิภาคของยุโรปที่ดำเนินการค่อยเป็นค่อยไปตามขั้นตอนในแนวคิดของ เบลา บาลาสซา ตั้งแต่มีการกำจัดหรือลดเรื่องภาษีที่มีระหว่างกัน มีการขยายตัวรวมไปถึงการจัดตั้งอัตราภาษีศุลกากรภายนอก ร่วมกันขึ้นมา รวมไปถึงการจัดตั้งสถาบันระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกด้วยกัน กลุ่มสมาชิกจะมีข้อตกลงในการที่จะดำเนินการซึ่งมีนโยบายร่วมกันในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าคมนาคม

เกษตรกรรม การเงิน ภาษี การประกันภัย ด้านสังคมและมีการอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายโดยเสรี ทั้งในเรื่องของคน การเงินในเขตแดนของกลุ่มประเทศสมาชิก

วัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นเป็นไปตาม AEC Blueprint ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ ซึ่ง AEC Blueprint โดยสรุปมีดังต่อไปนี้ (Maria Theresa L. Taguiang. 2009 : Online ; ASEAN Secretariat. n.d. : Online)

1. ตลาดและฐานการผลิตร่วม โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรมได้แก่

1) การขจัดมาตรการกีดกันทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีและที่ไม่ใช่ภาษี ตามกรอบระยะเวลาดังนี้ (เถลิงศักดิ์ วงศ์สามศร. 2550 : ออนไลน์)

กรอบระยะเวลาของการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่เป็นภาษีของประเทศสมาชิกอาเซียน

	ปี 2553	ปี 2558
อาเซียน - 6	ภาษี 0%	
เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา		ปี 2553

กรอบระยะเวลาของการลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีของประเทศสมาชิกอาเซียน

	ปี 2553	ปี 2555	ปี 2558
อาเซียน 5	ยกเลิกทั้งหมด		
ฟิลิปปินส์		ยกเลิกทั้งหมด	
ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม			ยกเลิกทั้งหมด

2) การเร่งรัดการเปิดเสรีสินค้าและบริการที่สำคัญ 11 สาขาเป็นสาขานำร่องและกำหนดประเทศสมาชิกที่รับผิดชอบในแต่ละสาขา ได้แก่ ไทยรับผิดชอบการท่องเที่ยวและการบิน พม่ารับผิดชอบสินค้าเกษตรและสินค้าประมง อินโดนีเซียรับผิดชอบยานยนต์และผลิตภัณฑ์ไม้ มาเลเซียรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ยางและสิ่งทอ ฟิลิปปินส์รับผิดชอบอิเล็กทรอนิกส์ และสิงคโปร์ รับผิดชอบเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ โดยดำเนินการดังนี้

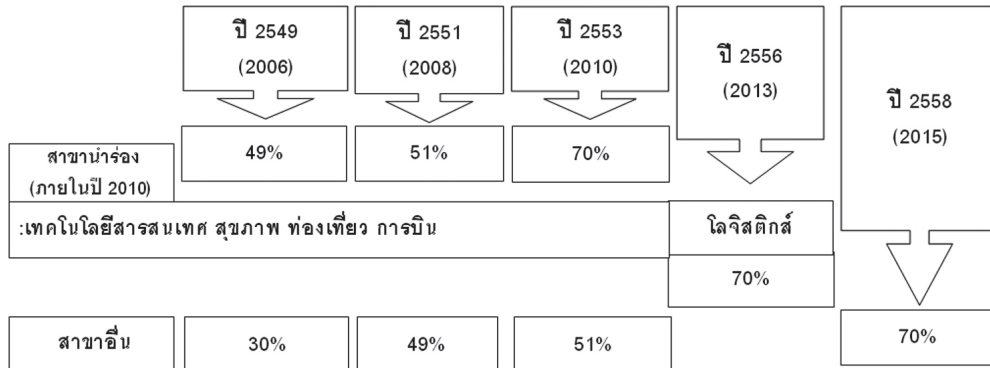
– จัดทำร่างความตกลงการรวมกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับ 11 สาขานำร่อง (ASEAN Framework Agreement for the Integration of Priority Sectors) ประกอบด้วย ประเด็นเรื่องการเปิดเสรี การอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการค้าและการลงทุน และความร่วมมืออื่น ๆ

– เจรจาจัดทำ Roadmaps สำหรับ 11 สาขานำร่อง จำแนกเป็น**ด้านสินค้า 9 สาขา** ได้แก่ สินค้าเกษตร สินค้าประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และผลิตภัณฑ์สุขภาพ มีมาตรการหลักในการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าด้านต่าง ๆ ได้แก่ การลดภาษี มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า พิธีการทางศุลกากร

มาตรฐานและความสอดคล้อง และการเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ และแรงงานที่มีฝีมือ โดยสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศตกลงที่จะเร่งรัดการลดภาษีสินค้านำร่องเหลือร้อยละ 0 ในปีพ.ศ. 2553 ส่วนสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ เร่งรัดเร็วขึ้น 3 ปี จากเดิมกำหนดในปีพ.ศ. 2558 เป็นปีพ.ศ. 2555 **ด้านบริการ 2 สาขา** ได้แก่ สาขาท่องเที่ยวและการบิน ซึ่งไทยเป็นประเทศผู้รับผิดชอบหลัก ในด้านท่องเที่ยวให้เร่งปรับประสานกฎระเบียบในการออกวีซ่าให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางมาอาเซียน และยกเว้นวีซ่าสำหรับคนอาเซียนที่เดินทางภายในอาเซียน สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลด้านการลงทุนด้านท่องเที่ยวของอาเซียนทางอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันทางวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงลึกด้านท่องเที่ยว ส่วนด้านการบินอยู่ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการเปิดเสรีการบริการด้านการขนส่งทางอากาศของอาเซียน นอกจากนี้ไทย สิงคโปร์ และบรูไนได้นำร่องนโยบายเปิดน่านฟ้าเสรีในอาเซียน โดยเปิดเสรีเที่ยวบินขนส่งเฉพาะสินค้า (Cargo Open Skies Agreement) ทำให้การขนส่งสินค้าทางอากาศระหว่างกันสะดวกเร็วขึ้น (เฉลี่ยศักดิ์ วงศ์สามศร. 2550 : ออนไลน์)

กรอบระยะเวลาการเปิดเสรีสินค้าและบริการของประเทศสมาชิกอาเซียน

2. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กรอบนโยบายการแข่งขันของอาเซียน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษีและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน)

3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค โดยการพัฒนา SMEs และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

4. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่าย

ในด้านการผลิตหรือจำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

การค้าของไทยในอาเซียน

ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมาอาเซียนถือได้ว่าเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้การค้าระหว่างประเทศของไทยขยายตัว และเป็นคู่ค้าอันดับต้น ๆ ของไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 เป็นต้นมา จากข้อมูลทางการค้าปัจจุบันของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2552 : online) พบว่า ปีพ.ศ. 2551 มูลค่าการค้าทั้งหมดระหว่างไทยกับอาเซียนมีค่าเท่ากับ 73,561 ล้านดอลลาร์สหรัฐคิดเป็นร้อยละ 20.6 ของมูลค่าการค้ารวมของโลก ซึ่งเป็นสัดส่วนการค้าที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ในปีเดียวกันเช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย เป็นต้น ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ไทยมีการทำการค้าเป็นมูลค่าสูงที่สุดอีกทั้งยังมีสัดส่วนการส่งออกและการนำเข้าสูงสุดในอาเซียน 3 อันดับแรกในปีพ.ศ. 2551 ได้แก่

มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย โดยมีมูลค่าการค้าทั้งหมดเท่ากับ 19,615 17,195 และ 11,720 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 24.7 25.2 และ 15.8 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปอาเซียน และมีสัดส่วนการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 32.3 23.6 และ 17.9 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าไทยจากอาเซียน โดยสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังอาเซียนที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ น้ำมันสำเร็จรูป รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ โดยมีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 11.4 9.8 และ 5.6 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าไทยไปอาเซียน ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้าจากอาเซียน 3 อันดับแรก ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ โดยมีสัดส่วนการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 10.6 8.5 และ 8.4 ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าไทยจากอาเซียน

จากภูมิหลัง เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการค้าระหว่างไทยกับอาเซียน แสดงให้เห็นว่า อาเซียนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจกับประเทศไทยและมีแนวโน้มที่จะทวีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทั้งนี้เพราะอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดกับประเทศไทยมากที่สุด ประกอบกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทยเอื้ออำนวยให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ผลกระทบที่ไทยได้รับจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลกระทบทางบวกที่ไทยจะได้รับจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. สินค้าไทยส่งออกไปอาเซียนได้มากขึ้นอันเป็นผลมาจากการขจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและด้านที่ไม่ใช่ภาษี จากการศึกษาเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของศูนย์ศึกษาการค้ำระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (“ซีริจวบลดต้นตัวประชาคม” 15 กรกฎาคม 2552 : ออนไลน์) พบว่า ภาพรวมการค้าไทยมีผลกระทบต่อ 12 รายการหลัก ไทยจะเกินดุลการค้าในกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า 8,396.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2551 ที่มีการเกินดุล 1,400.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้การเกินดุลมาจากการส่งออกไทยไปอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จะมีมูลค่า 40,126.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และสินค้าที่ทำให้ไทยส่งออกเพิ่มขึ้นและเกินดุลมากที่สุด คือ กลุ่มยานยนต์และชิ้นส่วนกับกลุ่มเกษตรแปรรูป นอกจากนี้การส่งออกที่ขยายตัวจะช่วยให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น

2. ไทยจะได้ประโยชน์จากขนาดของตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน เพราะประเทศสมาชิกในอาเซียน แต่ละประเทศมีลักษณะ ปริมาณ และคุณภาพของปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการจัดการและการบริหารที่ต่างกัน ก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดแก่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการไทยได้

3. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของไทยในเวทีโลกจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งกับประเทศสมาชิกอาเซียน จะช่วยสร้าง

ความเชื่อมั่นให้กับประชาคมโลกเกี่ยวกับพัฒนาการในด้านเศรษฐกิจของไทยและของภูมิภาค

4. คนไทยจะมีสินค้าที่หลากหลายทั้งคุณภาพ รูปแบบและราคาให้เลือกซื้อได้ตามความพอใจและระดับของรายได้

นอกจากผลกระทบทางบวกข้างต้นแล้วผลกระทบทางลบที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญได้แก่

1. อุตสาหกรรมภายในประเทศที่มีความอ่อนแอไม่สามารถแข่งขันได้ เนื่องจากการลดภาษีอาจส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมบางประเภทในประเทศที่มีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ไม่มีศักยภาพในการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันหรืออุตสาหกรรมที่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวนานมาก ซึ่งผลกระทบนี้จะเกิดขึ้นทั้งอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออก เช่น น้ำมันพืช สิ่งทอ (ผ้าฝ้าย เส้นด้าย เส้นใย ประดิษฐ์) เหล็ก เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอิเล็กทรอนิกส์บางชนิด และเคมีภัณฑ์

2. อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบและชิ้นส่วนจากภายนอกอาเซียนจะมีต้นทุนการผลิตสูง สินค้าสำเร็จรูปที่ผลิตภายในประเทศไทยจึงมีราคาแพงกว่าสินค้าสำเร็จรูปที่นำเข้าจากอาเซียนเป็นเหตุให้ไม่สามารถแข่งขันได้

3. ผลกระทบจากกรอบเวลาในการเร่งรัดจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่เร็วขึ้นจากเดิม จะทำให้ผู้ประกอบการในภาคเกษตรกรรมและภาคธุรกิจอุตสาหกรรมปรับตัวไม่ทัน และอาจได้รับผล

กระทบจากการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่มีความใกล้เคียงจากประเทศสมาชิกอาเซียน

ฉะนั้นการเตรียมความพร้อมของไทยตั้งแต่วันนี้ก่อนที่การจัดตั้งประชาคมจะแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2558 จะเสริมสร้างให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อตกลงต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะบางประการในการเตรียมความพร้อมของไทย

ปัจจุบันภาครัฐได้มีการเตรียมความพร้อมของไทยไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามแผนงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนงานในด้านต่าง ๆ เพื่อไปสู่การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปีพ.ศ. 2558 แนวทางการรองรับผลกระทบจากการดำเนินงานตาม AEC Blueprint ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง การจัดตั้งกองทุนเพื่อการปรับตัวของภาคการผลิตและบริการที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า รวมถึงจัดทำกฎหมายว่าด้วยมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นมาตรการรองรับให้กับผู้ประกอบการในประเทศในกรณีที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า

ส่วนภาคเอกชนมีการเตรียมความพร้อมของไทยไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตามยุทธศาสตร์และแผนการส่งเสริม SMEs ต่าง ๆ ที่สว. ได้ดำเนินการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการ หรือยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพและผลกระทบในภาคการค้า เช่น การสร้างโอกาสในทางธุรกิจและการให้บริการองค์ความรู้ด้านการตลาดโดยการสร้างโอกาสทางการตลาดทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ การจัดตั้งอำนวยการความสะดวกด้านการตลาด เป็นต้น

ในการเตรียมความพร้อมจากทั้งภาครัฐและเอกชนข้างต้นนั้นเป็นจุดแข็งของการเตรียมตัวที่ส่งผลดีต่อไทย เพราะอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ประกอบกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทยเอื้ออำนวยให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค และที่ผ่านมาอาเซียนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจกับไทยทั้งด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และมีแนวโน้มที่จะทวีบทบาทสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในเชิงนโยบายหรือยุทธศาสตร์ตั้งแต่ต้นจะทำให้สินค้าไทยส่งออกไปอาเซียนได้มากขึ้นจากการขจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและด้านที่มีใช้ภาษี และสามารถดึงดูดการลงทุนหรือนักท่องเที่ยวจากทั้งอาเซียนและนอกอาเซียนได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมดังกล่าวอาจไม่เพียงพอและกลายเป็นจุดอ่อนของการเตรียมตัวของไทยก่อนที่ AEC จะจัดตั้งขึ้นในปี 2015 เนื่องจากเป็นไปได้ว่าไทยจะต้องแข่งขันกันเองเพื่อดึงดูดการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ฉะนั้นในทัศนะของผู้เขียนจึงได้เสนอข้อเสนอแนะบางประการเพิ่มเติม

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมกับการก้าวสู่การเป็น AEC ในอีกห้าปีข้างหน้า เรียกได้ว่าเตรียมตัวพร้อมกว่าก็ย่อมได้ประโยชน์เร็วกว่าจากการเป็น AEC ข้อเสนอแนะบางประการมีดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมไทยเพื่อใช้ประกอบการปรับตัวของภาคการผลิต ภาครัฐควรศึกษารายละเอียดรวมถึงมาตรฐานการตั้งรับเพราะภาคแรงงานในอุตสาหกรรมต้นน้ำอาจถูกเลิกจ้างหากมีการย้ายฐานการผลิตไปหาแรงงานที่ถูกกว่าตลอดจนแรงงานวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร บัญชี และอาจารย์ จากประเทศในอาเซียนจะเข้ามาทำงานในไทยเพิ่มขึ้น

2. นอกจากการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่องแล้ว ภาครัฐควรเร่งเสริมสร้างความเข้าใจและความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างครบถ้วนเพื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้จะได้ใช้ประโยชน์จากความตกลงต่าง ๆ อย่างเต็มที่

3. การเจรจาเพื่อทำความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ควรให้ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและกำหนดแนวทางการเจรจามากขึ้น เนื่องจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง อีกทั้งยังมีประสบการณ์และมีความเข้าใจในเหตุการณ์จริงมากกว่า

4. ภาครัฐควรเร่งออกมาตรการหรือแผนรองรับผู้ประกอบการที่อาจได้รับผลกระทบทางลบจากข้อตกลงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมอย่าง

ละเอียดและชัดเจน มิใช่แค่จะจัดตั้งกองทุนฯหรือจัดทำกฎหมายฯ ในภาพรวมเชิงนโยบายเท่านั้น นอกจากนี้ภาครัฐควรปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะระบบ Logistic

5. ภาครัฐควรกำหนดแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจน และผลักดันการอำนวยความสะดวกทางการค้าตามแนวชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงดูแลและปกป้องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาแรงงานเด็กและแรงงานอพยพ

6. ผู้ประกอบการต้องปรับตัวเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยตนเองก่อนอย่าหวังพึ่งเพียงความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการเร่งพัฒนาตราสินค้า การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิต การพัฒนาในด้านนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายในองค์กร

7. ผู้ประกอบการควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับภาคเอกชนอื่น ๆ ในภูมิภาค ดำเนินกลยุทธ์การตลาดในเชิงรุก และทำการศึกษาสู่ทางการค้าใหม่ ๆ รวมถึงช่องทางในด้านธุรกิจอื่น ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

บทสรุป

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนซึ่งภายในกลุ่มสมาชิกอาเซียนเห็นชอบร่วมกันในการที่จะผนึกกำลังความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจ เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก ซึ่งนับวันจะเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น สำหรับหนทางการก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นไทยถือได้ว่ามีศักยภาพมากกว่าอีกหลาย ๆ ประเทศในอาเซียนด้วยกัน ซึ่งจะเห็นได้จากในส่วนของภาครัฐที่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนมาโดยตลอด นอกจากนี้การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะช่วยให้ไทยสามารถขยายการค้าและการลงทุนทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคได้เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น นอกจากส่งผลกระทบต่อทางบวกแล้ว โอกาสที่ประเทศจะได้รับผลกระทบทางลบก็อาจเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะช่วยบรรเทาผลกระทบทางลบต่างๆ ให้เบาบางลงไปได้ และสร้างโอกาสจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ลงให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2552) “มูลค่าการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญ” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dtn.go.th> (1 ตุลาคม 2552)
- _____. (พฤษภาคม 2552) “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dtn.go.th> (1 ตุลาคม 2552)
- รัฐบาลต้นตัวประชาคม เอเชีย. (15 กรกฎาคม 2552) มติชน. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.matichon.co.th> (27 กันยายน 2552)
- นโยบาย, กลุ่มงาน, กรมอาเซียน. (กันยายน 2550) “ประชาคมอาเซียน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dtn.go.th> (1 ตุลาคม 2552)
- เถลิงศักดิ์ วงศ์สามศร. (2550) “ประชาคมอาเซียน” [Online] Available : <http://www.dtn.go.th> (30 กันยายน 2552)
- พลุศรี คูลีเมฆิน. (2009) “จากวันวานสู่อนาคต สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเป็นประชาคมอาเซียน” *วารสารการค้าโลก*. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dtn.go.th> (30 กันยายน 2552)
- ศุภย์วิชัย กลสิกรไทย. (ม.ป.ป.) “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)” [Online] Available : <http://www.econnews.org/old/ziw4481.html> (25 กันยายน 2552)
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ. (15 ตุลาคม 2550) “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.mfa.go.th> (2 ตุลาคม 2552)
- ASEAN Secretariat. (n.d.) “ASEAN ECOOMIC COMMUNITY BLUEPRINT” [Online] Available: www.aseansec.org/21083.htm (20 กันยายน 2552)
- Balassa,Bela A. 1961. **The Theory of Economic Integration**. Homewood, Ill. : Irwin.
- Denis Hew. (2003) “Towards an ASEAN Economic Community by 2020: Vision or Reality?” [Online] Available : <http://www.iseas.edu.sg/viewpoint/dhjun03.pdf> (27 กันยายน 2552)
- Theresa Maria L. Taguiang. (2009) “BORDERLESS ASEAN COMMUNITY 2015” Deputy Director General, Office of ASEAN Affairs, DFA Director- 1.